

VALOT TOIMINTAMALLI

1. Omaishoitotilanteen tunnistaminen

Kaikki ammattiryhmät

- Ennustettavissa oleva omaishoito
- Käynnissä oleva omaishoito

2. Yhteistyön käynnistäminen omaisen kanssa

Vastuu työntekijä (esim. hoitaja, fysioterapeutti)

- Omaisen hyvä kohtaaminen ja kuuleminen
- Omaisen roolin määrittäminen hoitojaksolla
- Omaisen mahdollisen kriisin tunnistaminen

3. Selvityksen tekeminen terveydenhuollossa

Kukin ammattiryhmä omalta osaltaan

- Omaisen tahto ja edellytykset toimia omaishoitajana
- Kodin asumisolosuhteet
- Alkavan hoiva-/parisuhteen laatu ennen sairastumista
- Sosiaalinen verkosto
- Perheen taloudellinen tilanne

4. Omaisen ohjaaminen

Kukin ammattiryhmä omalta osaltaan

- Tieto sairaudesta ja toimintakyvystä (hoitaja, lääkäri, fysioterap.)
- Mallinnus läheisen avustamiseen tai ohjaamiseen liittyvissä tehtävissä
- Kuntoutumista edistävä työote (fysio- ja/tai toimintaterapeutti)
- Tukipalvelut ja etuudet (sosiaalityöntekijä)
- Tieto omaishoitajuudesta ja omaisen elämänlaatu (sosiaalityöntekijä, hoitaja)
- Vertaistuki ja kuntoutus (sosiaalityöntekijä, kuntoutusohjaaja)

5. Kotiutuksen valmistelu yhteistyönä

Kukin ammattiryhmä osaltaan

- Kartoittavat kotikäynnit
- Kotilomat
- Ennakoivat keskustelut
- Kotiutuksesta sopiminen, kotiutusneuvottelu(t)
- Hoito- ja palvelusuunnitelman laadinta

6. Suunnitelmien tarkistamisesta ja seurannasta sopiminen

Vastuutyöntekijä

- Kuka tarkistaa suunnitelmien paikkansa pitävyyden kotona (2-4vko kotiutuksesta)?
- Kuka vastaa seurannasta?

1. Omaishoitotilanteen tunnistaminen

Ennustettavissa oleva omaishoitotilanne:

- perheenjäsenen pitkäaikainen sairaus/vammautuminen, jonka johdosta hän tarvitsee toisen apua tai ohjausta säännöllisesti päivittäisissä toimissa, kodin ulkopuolella toimiessa sekä asioissa
- sairastuneella/vammautuneella on edellytykset palata omaan kotiin sekä
- läheisellä/omaisella on tahto sekä kyky ottaa vastuuta sairastuneen hoivasta

Jo käynnissä oleva omaishoitotilanne:

- sairastuneen omainen/läheinen saa omaishoidon tukea tai hän on jo aikaisemminkin vastannut sairastuneen hoivasta kotona

Vaativa omaishoitotilanne

Sairastuneella yhtämittainen avun, ohjauksen tai valvonnan tarve

Hoivavastuuta ottavalla omaisella on itsellä toimintakykyä heikentäviä tekijöitä (psykkiset/fyysiset)

Perhesuhteissa/ parisuhteessa on aikaisempia ongelmia

Omaishoitoperheellä ei ole tilanteeseensa tai tarpeisiinsa nähden riittävästi apua tai tukea saatavilla

2. YHTEISTYÖN KÄYNNISTÄMINEN OMAISEN KANSSA

Omaisen hyvä kohtaaminen ja kuuleminen

Kiireettömyys	Aito kuuleminen; omaisen huolet ja toiveet	Omaisen todesta ottaminen ja arvostaminen	Vuoropuhelu	Omaisten antaman tiedon huomioiminen
---------------	--	---	-------------	--------------------------------------

Omaisen roolin määrittäminen

Sanoitetaan omaisen merkitys jakson aikana	Sovitaan, millaisia asioita omainen voi tehdä	Huomioidaan omaisen kokemustietoa potilaasta (asiantuntijuus)	Sovitaan yhteistyökumppanuudesta ja yhteisistä tavoitteista	Käydään yhdessä läpi vastuut; kuka vastaa ja mistä asioista
--	---	---	---	---

Omaisen kriisin tunnistaminen

Tiedustellaan mahdollisista muutoksista omaisen hyvinvoinnissa esim. ruokahalussa, unen määrässä jne.	Havainnoidaan omaisen mahdollisia tunnetilan vaihteluja (kriisin vaiheet)	Käydään läpi omaisen kokemusta läheisen sairastumisesta	Omaisen elämän muut kuormittavat tekijät (työ, talous, pienet lapset jne.)	Ohjataan tarvittaessa erityistyöntekijälle
---	---	---	--	--

3. SELVITYKSEN TEKEMINEN TERVEYDENHUOLLOSSA

Omaisen edellytykset toimia omaishoitajana

Omaisen tahto ryhtyä omaishoitajaksi?	Omaisen terveydentila suhteessa läheisen hoivaan?	Omaisen toimintakyky suhteessa läheisen hoivaan?	Onko omaisella riittävästi tietoa?	Millaiset ovat omaisen taidot toimia omaishoitajana?	Omaisen mahdollisuudet sitoutua hoivaan?
---------------------------------------	---	--	------------------------------------	--	--

Kodin asumisolosuhteet

Kodin fyysiset esteet (esim. liikkumiselle ja avustamiselle)?	Kodin sijainti esim. palveluihin nähden?	Kodin turvallisuus?	Kodin mukavuudet (esim. lämmitys, vesi)?
---	--	---------------------	--

Alkavan hoiva-/parisuhteen laatu ennen sairastumista

Millainen suhde on ollut ennen sairastumista?	Onko suhteessa ollut turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä (esim. kaltoinkohtelu)?	Miten vaikeita tilanteita on aikaisemmin ratkaistu?	Miten sairaus vaikuttaa suhteeseen?	Millaisia voimavaroja perheellä on?
---	---	---	-------------------------------------	-------------------------------------

Sosiaalinen verkosto

Keneen on totuttu turvautumaan, kun on tarvittu apua?	Onko lapsia tai sukulaisia samalla paikkakunnalla?	Yhteydenpito naapureihin?	Aikaisempi kotipalvelun antama tuki?	Kannustetaan pitämään yhteyttä olemassa olevaan tukiverkostoon
---	--	---------------------------	--------------------------------------	--

Perheen taloudellinen tilanne

Onko omainen työssä, työtön, eläkkeellä, opiskelija tms.?	Kuka on vastannut/vastaa taloudellisten asioiden hoidosta?	Aiheutuuko perheelle kohtuutonta ansionmenetystä?	Aiheutuuko sairaudesta tai vammasta kohtuuttomia kustannuksia?	Onko tarvetta edunvalvonnalle?
---	--	---	--	--------------------------------

4. OMAISEN OHJAAMINEN

Tieto sairaudesta ja toimintakyvystä

Mikä on sairauden ennuste	Millaisia muutoksia sairaudesta aiheutuu	Millaisia näkymättömiä oireita voi olla	Mitä kuntoutuksella voidaan saavuttaa	Kuinka sitovaa hoiva tulee olemaan
---------------------------	--	---	---------------------------------------	------------------------------------

Kuntoutumista edistävä työote

Hoitotoimenpiteissä avustaminen tai tukeminen mallinnettuna	Liikkumisessa ja siirroissa avustaminen mallinnettuna	Arjen toimissa avustaminen mallinnettuna	Kommunikoinnissa avustaminen	Kodin ulkopuolisen osallistumisen tukeminen
---	---	--	------------------------------	---

Sairaudesta aiheutuvat kustannukset ja etuudet

Terveystieteidenmaksut ja maksukatto	Kelan etuudet: Lääkekustannukset, hoito- ja vammaistuki	Kunnan myöntämät etuudet mm. omaishoidon tuki, toimeentulotuki	Vammaispalvelulain mukaiset etuudet	Muut: mm. Invapysäköintilupa, verovähennykset
--------------------------------------	--	--	-------------------------------------	---

Tukipalvelut

Kunnan kotihoito ja tukipalvelut	Vammaispalvelulain mukaiset palvelut	Lyhytaikaishoito	Yksityiset palvelut	Järjestöjen toiminta	Seurakunnan toiminta
----------------------------------	--------------------------------------	------------------	---------------------	----------------------	----------------------

Tieto omaishoitajuudesta

Mitä on omaishoito	Miten omaishoito vaikuttaa perhe-elämään	Miten omaishoito vaikuttaa omaisen elämään (esim. sitovuus ja vastuu)	Mistä omaisen saa tukea omaan jaksamiseen	Rohkaistaan omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen
--------------------	--	---	---	--

Vertaistuki ja kuntoutus

Ensitietopäivät	OVET -valmennus omaishoitajille	Omaishoitajien vertaisryhmät	Kelan ja järjestöjen sopeutumisvalmennuskurssit
-----------------	---------------------------------	------------------------------	---

5. KOTIUTUKSEN VALMISTELU YHTEISTYÖNÄ

Ennakoivat keskustelut

Omahoitaja ja /tai sosiaalityöntekijä keskustelee omaisen kanssa kahden kesken	Millaisia kotiutussuunnitelmia ollaan tekemässä	Järjestetäänkö hoitoneuvottelu ja mitä omaisen haluaisi ottaa neuvottelussa esille	Millaista tukea perhe toivoisi tuekseen
--	---	--	---

Kartoittavat kotikäynnit

Fysio- tai toimintaterapeutin tai kuntoutusohjaajan yhteydenotto	Avuntarpeen arvioiminen kotiolosuhteissa (kuntoutuja ja omainen)	Asunnonmuutostöiden tarve	Hankittavien apuvälineiden tarve	Omaisen mahdollisuudet toteuttaa läheisen hoitoa kotiolosuhteissa
--	--	---------------------------	----------------------------------	---

Kotilomat

Omaisen arvio kokeilun onnistumisesta	Haasteiden läpikäyminen yhdessä omahoitajan kanssa (lomake)	Kotiutusta tukevien asioiden läpikäyminen yhdessä omahoitajan kanssa (lomake)	Kuntoutujan ja omaisen arvio kotona selviytymisestä jatkossa
---------------------------------------	---	---	--

Kotiutuksesta sopiminen, kotiutusneuvottelu

Perheen näkemyksen selvittäminen	Ammattilaisten näkemys tilanteesta	Kotiutussuunnitelman laatiminen	Tukipalveluista sopiminen
----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	---------------------------

Hoito- ja palvelusuunnitelma (omaishoitoperhe)

Kuntoutujan tarvitsema apu ja tuki sekä voimavarat	Omaisen tuentarpeet ja voimavarat	Mitkä ovat omaisen tehtävät	Mitkä ovat ammattilaisten tehtävät	Millaiset palvelut tukevat omaishoitoa ja omaisen jaksamista	Mihin kriisitilanteessa otetaan yhteyttä	Yhteyshenkilön kirjaaminen
--	-----------------------------------	-----------------------------	------------------------------------	--	--	----------------------------

6. SUUNNITELMIEN TARKISTAMISESTA JA SEURANNASTA SOPIMINEN

Suunnitelmien tarkistaminen kotona (2-4vko)

Yhteyshenkilön yhteydenotto perheeseen	Miten kotiutus on onnistunut	Onko ilmentynyt uusia tuen tarpeita	Suunnitelman muuttaminen tarvittaessa
--	------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------------

Vuositarkistus

Yhteyshenkilön yhteydenotto 1xv	Omaishoitajan työterveyshuollon tarkastus	Hoito- ja palvelusuunnitelman päivitys
------------------------------------	---	--